

стилів, художніх технік, матеріалів тощо); це – виокремлення та анонсування конкретних творів, постатей, напрямків; це – активне залучення пересічного глядача до розуміння творів елітарного мистецтва (мідлкультура як явище, перформанс, інсталяція та інше як форма); це – відкритість (входження елементів і стилістики національних культур у систему сучасного світового мистецтва при збереженні власної індивідуальності).

Список використаних джерел

1. Національний симпозиум художньої кераміки в Опішному «Філософія буття» <http://opishne-museum.gov.ua/shift-2017/butyta2017>
2. ЦеГлина Арт. Анонси виставок <http://online-expo.kiev.ua/category/%D1%86%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%B0%D1%80%D1%82>
3. «Синергія» українсько-китайський проєкт <http://skyartfound.com/proekti/sinergiya-ukra%D1%97nsko-kitajskij-proekt-alona-olasyuk-yurij-musatov/>
4. Офіційний сайт ЦСМ М-17 <https://m17.kiev.ua/>
5. Міжнародний творчий практикум художньої кераміки «Буковина – 2017» <https://www.facebook.com/bukovinaceramics/>
6. Керамічний симпозиум вогняної скульптури «СкіфіЯ. Скіф і Я» <https://www.facebook.com/search/top/?q=%D1%81%D0%BA%D1%96%D1%84%D1%96%D0%AF%20%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C>
7. Cucuteni International Art Camp https://www.facebook.com/search/str/cucuteni+international+art+camp/keywords_search

ОСВІТНІЙ ВИМІР КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ

Ільницький Денис Олександрович

д.е.н., проф. Київський національний економічний університет імені

Вадима Гетьмана

ilnytsky@kneu.edu.ua

Публічна дипломатія є одним з вимірів політики, що проводиться як представниками офіційної влади країни, так й недержавними інституціями, громадами та особистостями, щодо впливу на іноземні аудиторії та осіб, які долучаються до прийняття рішень, що можуть мати наслідки для інтересів країни [2]. Вона традиційно розглядається у складі таких компонентів як культурні, освітні та інформаційні обміни людьми та програмами, які спрямовані на інформування та вплив на іноземних осіб. В складі публічної дипломатії виділяють освітню, культурну, туристичну, спортивну дипломатію, дипломатію охорони здоров'я та дипломатію діаспори тощо.

Виокремлюють такі основні цілі, що ставляться перед публічною дипломатією у світі [4]: 1) політично-військові; 2) економічні; 3) соціально-культурні. Цілі реалізації заходів публічної дипломатії, як правило,

одночасно мають багатоаспектний вимір. Тому, хоча за своїм призначенням публічну дипломатію поділяють на політичну, військову, економічну, культурну, однак найчастіше вона матиме комбінований вигляд з 2-3 пов'язаних компонентів.

Освітня дипломатія позитивно відрізняється від інших форм тим, що, *по-перше*, дає можливості щодо кращого розуміння цільової аудиторії; *по-друге*, усуває недоліки одностороннього потоку інформації, що притаманний більшості інших форм публічної дипломатії; *по-третє*, дає можливості для виходу на нові інтелектуальні форми спілкування; *по-четверте*, освіта постійно підтримує актуальність знань та компетенцій, що набуваються сторонами.

Освітня дипломатія досить успішно виконує практично всі функції публічної дипломатії, які одночасно мають і культурний вимір. Їх узагальнення дає можливість ідентифікувати наступні з них:

- функція пропаганди цінностей, політик та дій через їх вивчення та дослідження;
- інформаційно-комунікаційна функція покликана не лише інформувати, а й навчати;
- функція розвитку взаємовідносин досить вдало виконується в університетах, де навчаються представники різних країн;
- функція просування позитивного сприйняття культури та національної ідентичності через освіту;
- університети роблять свій внесок у реалізацію функції військової пропаганди, яка має розглядатися виключно з точки зору забезпечення національної безпеки та як така, що є доповненням політичної функції публічної дипломатії.

В цілому виокремлюють близько 15 діяльнісних та 10 інституційних форм лише освітньої дипломатії. Наприклад, підтримка створення та функціонування центрів культурного, освітнього та технічного обміну є формою інституціоналізації освітньої дипломатії. Навіть застосування наукового співробітництва з метою розвитку двосторонніх відносин між країнами може приймати таку форму як науково-освітні фестивалі та виставки. Вони розглядаються як успішна форма наголошення на універсальності науки та спільних культурних інтересів.

Дослідники публічної дипломатії у системі зовнішньої політики роблять висновок про високу ефективність культурно-освітніх обмінів як однієї з форм публічної дипломатії. Однак розвиненість практики та інструментарію публічної дипломатії має чіткі національні особливості, адже пов'язана з рівнем соціально-економічного розвитку, обмежується обсягами доступних ресурсів на її реалізацію та місцем в системі національних пріоритетів. В залежності від рівня розвитку держави та її дипломатії, публічну дипломатію можна класифікувати за самим різними ознаками, а саме:

- за інтенсивністю конкуренції її поділяють на конкурентну,

кооперативну та нішеву;

- за часовими пріоритетами виокремлюють короткострокову, середньострокову та довгострокову [1].

Не дивлячись на те, що довгостроковий характер наслідків, що характерні культурній та освітній дипломатії, робить їх менш привабливими у порівнянні з тими, що можуть приносити більш швидкі наслідки, але їх вибір все ж залежить від задач та мети, що її ставлять перед собою суб'єкти міжнародних відносин. Держави, які мають довгострокові стратегії та цілі соціально-економічного розвитку активно використовують публічну дипломатію, прикладом чого є США, Велика Британія, Німеччина, Франція та Японія.

Тож, під **культурною дипломатією** слід розуміти *одну з форм публічної дипломатії, яка в результаті міжкультурного діалогу створює вплив на представників інших країн, які можуть долучатися до прийняття рішень, що можуть мати наслідки для інтересів країни.*

Культурні та освітні аспекти можна знаходити в усіх вимірах публічної дипломатії, якими є такі [6]:

- культивування іміджу та бренду країни, впливу на персональну ідентичність;
- розвиток міжкраїнового порозуміння, комунікацій та інших зв'язків;
- захист національних інтересів та забезпечення сприятливого міжнародного середовища спілкування;
- створення глобальних суспільних благ та розв'язання глобальних проблем.

З економічної точки зору, привабливості інструментам публічної дипломатії, зокрема освітнім та культурним, додають можливості їх суміщення з іншими завданнями, які реалізуються на основі самодостатності. Наприклад, освітні візити, прокат кінофільмів, концертна діяльність чи проведення наукових конференцій, найчастіше мають характер заходів, які оплачуються зацікавленими сторонами чи споживачами. Разом з тим, вони досить успішно можуть одночасно сприяти реалізації завдань публічної дипломатії.

Аналіз економічної ефективності окремих заходів, діяльності інституцій та національної публічної дипломатії залежить від конкретних цілей та завдань, що ставляться перед ними. Разом з тим, найбільш поширеними є такі специфічні для цієї сфери моделі оцінювання публічної дипломатії як моделі випуску, моделі результатів, моделі сприйняття та мережеві моделі [2].

Вважаємо, що **Україною** потенціал міжнародних культурно-освітніх обмінів не використовується в повній мірі. В сучасних умовах обмеженості людських і фінансових ресурсів держави освітня й культурна дипломатія має розглядатися як пріоритетний та найбільш ефективний інструмент публічної дипломатії. Вважається, що лідерство в освітній дипломатії

України переходить до недержавних інституцій, які, однак, рідко коли підтримують інтереси всієї держави, а сама освітня дипломатія розвивається скоріше хаотично, ніж плановано [3].

Освітня дипломатія за своїм сутнісним призначенням найтісніше взаємопов'язана з політичною, економічною, культурною формами публічної дипломатії. Кожна країна політично має визначитися щодо усвідомлення доцільності та можливостей проведення освітньої дипломатії, а наступні питання слід відносити переважно до сфери менеджменту, маркетингу та інших, які у сукупності можна назвати економічними. Тому вона є усвідомленим управлінням державою можливостями, яке може бути реалізоване з мінімальними фінансовими витратами переважно завдяки координуючій ролі та методичній підтримці.

Реформування освітньої системи України, зокрема вищої освіти, яке передбачає набуття університетами більшої автономії, має призводити до розширення їх зв'язків із зовнішніми партнерами, а відтак має бути враховане в системі пріоритетів розвитку вітчизняної публічної дипломатії. Актуальності участі університетів у реалізації завдань, які ставлять перед публічною дипломатією, додає їх ідентифікація в якості базису *дипломатії знань*, які забезпечують поєднання людей, знань та взаєморозуміння між народами [5; 1]

Україна має чітко сформулювати своє бачення ролі та місця освітньої й культурної дипломатії як складових публічної дипломатії, наприклад, як це зробили США в національній стратегії розвитку публічної дипломатії та стратегічних комунікацій. Тоді найрізноманітнішими інструментами та формами можна досягати стану, коли представники інших країн допомагатимуть країні у реалізації її інтересів.

Література

1. Ільницький Д. Глобальна конкуренція в науково-освітньому просторі [Монографія]. – К. : КНЕУ, 2016. — 445 с.
2. Ільницький Д. Соціально-економічний вимір освітньої дипломатії: теорія, практика та методи аналізу // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. – К.: НАУ, 2014. - №1. – С. 69-77.
3. Тищенко-Тишковець О.М. Публічна дипломатія у системі зовнішньої політики / Тищенко-Тишковець Олена Миколаївна. Автореф. на здоб. наук. ступ. канд. політ. наук. – Київ. КНУ ім. Т.Шевченка. – 2011. – 20 с.
4. Rasmussen R.K., Merckelsen H. The new PR of states: How nation branding practices affect the security function of public diplomacy // Public Relations Review, №38, 2012. – Elsevier. – P.810-818.
5. Vinet L. Universities and Knowledge Diplomacy // Procedia Social and Behavioral Sciences №41, 2010. Selected Papers of Beijing Forum 2008. – P.6772-6776.
6. Zhanga J., Swartz B.C. Public diplomacy to promote Global Public Goods (GPG): Conceptual expansion, ethical grounds, and rhetoric // Public Relations Review, №35, 2009. – P.382-387.